ЛЮЇС РАЙНГОЛЬД.

СТРАЙКЕР

образ з робітничого житя в 1 дії.

Переклад з еврейського.

ЦЇНА 10 Ц.

ВІННЇПЕҐ, МАН.
1920.

ЛЮЇС РАЙНҐОЛЬД.

СТРАЙКЕР

образ з робітничого житя в 1 дії.

Переклад з єврейського.

ЦЇНА 10 Ц.

ВІННІПЕҐ, МАН.
1920.

ДІЄВІ ОСОБИ.

Моріс Файнберґ, робітник, —~~20 лїт.~~30 лїт.

Беся, його жена, — 28 лїт.

Феня, їхня дитина, — 10 лїт.

Двойра, мати Моріса, — 50 лїт.

Гайнман Лївай, "бос", — 40 лїт.

Реб Берл Меклер, продажний підлизник Лївая, — 35 лїт.

ДІЄТЬ СЯ В ЧІКАҐО, В НАШІМ ЧАСІ.

Обстанова: Убого прибрана кімната в мешканю Файнберґа. Задні двері ведуть на улицю, а другі на лїво, до прочих кімнат. На право від глядача, на старій софі, лежить Феня, прикрита старою. місцями порваною, колдрою. У неї блїда твар, перевязане білою хустиною чоло і она часто стогне. Біля неї сидить Беся, одїта в дешеву, але чисту, домашню сукню, держить руку Фені на її ґрудях, дивить ся її в вічи і часто зітхає.

ЯВА 1.

ФЕНЯ І БЕСЯ.

ФЕНЯ (слабим голосом). Мамо! Де тато?

БЕСЯ. Пішов, дитиночко моя, на юнїйний мітінґ.

ФЕНЯ. Чому тато не працює?

БЕСЯ. Він страйкує. (Павза).

ФЕНЯ. Мамо, що то таке страйк?

БЕСЯ. Страйк?... страйк, се є... Колиж бо ти, моя дорога, ще за молода, щоби зрозуміти значінє того слова "страйк". Ти старай ся, моя донечко, заснути, а побачиш, що тобі стане лекше.

ФЕНЯ. Я, мамочко, чую ся лучше! (Пробує підвести ся). Бачиш, мамо, я вже здорова... (Нараз хватаєть ся за голову). Ох, мамо!... Мигтить менї в очах... Ох, голова! Мамо, голова! (падає назад на софу).

БЕСЯ (кличе в лївi двері). Мамо! Мамо! По-

дайте, прошу, шклянку води. Скоро! (Повертаєть ся до дитини). Фенїчко! Пташечко моя! Ой, горе моє, пропаща я!... Болюче твоїй мамі... Мамо! Мамо! Дитина моя умирає!...

ЯВА 2.

ТІ САМІ І ДВОЙРА.

ДВОЙРА (входить з лївих дверий зі шклянкою води). Що тут стало ся?

БЕСЯ (вихватує шклянку з водою з рук Двойри і подає Фенї до уст. Феня поволи пє, стогнучи).

ДВОЙРА. Клич доктора!

БЕСЯ. Доктора?... коли в хатї нема пять центів на хлїб! (Перевязує Фенї хустиною голову, накриває її і цїлує). Спи, ангеле мій. Пробуй заснути, може тобі полекшає.

ФЕНЯ (поволи заспокоює ся).

ДВОЙРА. От що за порядок робить з нами Моріс! От до чого довів нас! Дитина слаба, ми голодуєм, рент незаплачений... І до якого кінця се все доведе? Ох, Боже, не карай мене за мої слова.

БЕСЯ. Він не один: всї страйкують.

ДВОЙРА. Може всї можуть, але він...?

БЕСЯ. Всї, мамо, бідаки однакові: всїх біда тисне однаково. Нїхто не знає, як його сусїда черевик глодже. Можливо, що всїм другим біда ще більше дошкулює...

ДВОЙРА. Що вже може бути гіршого від голоду і слабости?... Тож божевілле! Страй-

кувати, коли в хатї нема куска хлїба і дитина лежить на смертній постелї!...

БЕСЯ. Тому то робітники й страйкують, щоб они не терпіли недостатку хлїба, та щоб мали лишнього доляра ратувати свої дїти.

ДВОЙРА. Алеж неможливо дерти від хазяїв більше, чим они можуть платити.

Беся. Недавно тому я читала в ґазетї, що боси рабують сїмдесять девять центів з кождого доляра, що робітник заробляє.... Мамо! Колиб боси не так рабували нашу загорйовану працю, то робітникам не потрібно булоб страйкувати.

ДВОЙРА. То так говорить жінка, котра не має цента в хатї? Так говорить мати, коли її дитина лежить смертельно хора?... Боже! Не карай її за її мову.

БЕСЯ. Зле і так, але тисячу разів гірше заробляти скебованєм. Повірте менї, мамо, я удавилаб ся куском хлїба зароблєним страйколомством.

ДВОЙРА. Але який буде тому кінець?

БЕСЯ. Що за велике щастє я мала, коли Моріс працював? Чи був хоч один тиждень, котрого менї вистарчилоб тих зароблених гроший? Чи я могла позволити собі купити порядну сукню? Чи ми могли позволити собі піти до порядного театру? В понедїлок, бувало, він принесе платню, а у вівторок вже не було і цента. Нещасні ті зарібки!... От, в недїлю обчислимо кому віддати той заробіток, а коли прийде понедїлок, не стає пятьдесять центів на вичищенє одежі, або доляра на по-

праву порваної підшивки. І так остаєш ся брехуном, бо нема чим заплатити довгів.... Нехай страйкує; ми не маємо нїчого до втрати.

ДВОЙРА. Коли він працює, то всеж таки щось заробляє, а щось лїпше, чим нїчо.

БЕСЯ. Тому яких вісїм або десять лїт, коли Моріс приносив менї пятнайцять долярів, то я могла кождого тижня заощадити від трох до пяти долярів. А тепер така дорожнеча, що страх! Споживчі продукти пішли в гору на стосорок процент, рент підносять все вище і вище — все, прямо безупинно росте в гору. Чомуж би, отже, платня робітникам не мала бути підвисшена? (Рішучим голосом). Нї, мамо! Нехай буде, що хоче: нехай я з голоду умру, а свого чоловіка не пожену за скеба!

ДВОЙРА. Алеж твоя дитина!...

БЕСЯ (глянувши на Феню, опускає голову на її подушку і плаче).

ЯВА 3.

ТІ САМІ І РЕБ БЕРЛ.

(Реб Берл одїтий в дешеву одежу, у нього шпіцаста, ріденька борідка, трохи оброслий. Говорить трохи загикуючись і повторяючи слова).

РЕБ БЕРЛ (входить і розглядаєть ся по кімнатї). А де Моріс? Де?...

БЕСЯ. На що він вам потрібний, Реб Берл?

РЕБ БЕРЛ. Бос хоче залагодитись з ним.

Бос...

БЕСЯ. Що ви кажете, Реб Берл? Чи се правда?

РЕБ БЕРЛ. Так правда, як я Єврей. Так правда... Тому, що Моріс є шаповим предсїдателем, бос, містер Лївай, післав мене за ним. Післав... Деж він?

БЕСЯ (зрадївши). Мамо! Ви чуєте? Бос залагоджує страйк! Моріс виграв!. (Обнїмає і цїлує матїр). Ох! Мамо! У нас вже не буде бракувати хлїба; дитина нам буде здорова і ми будемо щасливі.... (До Реб Берла). Сїдайте! Сїдайте, прошу! Ох! Як я вам вдячна за добру вістку! Сїдайте! (До Фенї). Фенїчко! Скарбе мій! Житє моє! Папа не буде вже довше страйкувати! Ти виздоровієш! З татової першої платнї я куплю тобі нову пару черевичків.

ФЕНЯ. О-о-о, добра мама!... Я така рада! Така рада!...

ДВОЙРА. Господи милостивий! Дякую тобі за добру вістку! (До Реб Берла). А вам, Реб Берл, нехай Бог посилає найкращі вістки все ваше житє.

РЕБ БЕРЛ. Амінь! Але деж Моріс? Де?

БЕСЯ. А деж він може бути? Певно в юнії. Будьте так ласкаві, підїть туди, ви його там застанете.

РЕБ БЕРЛ. Боже борони! Страйкери розірвуть мене як оселедця! Страйкери...

БЕСЯ І ДВОЙРА (дивлять ся на нього зі здивованєм).

РЕБ БЕРЛ. Що тут незрозумілого? Що?... Колиб бос був полагодив страйк з юніею, то Моріс знав би про те скорше чим я. Тоб він знав... Але тому, що бос не хоче знати тої юнії, то він сказав закликати всіх робітників до сальону "Коломбос", поставити їм горівки і оселедців і привести відтак всіх до шапи. Всіх...

БЕСЯ. Ох! Горе менї! (Заламуючи руки і хлипаючи, відходить в лівi двері.) Ох! моє серце! Моє серце!... (Зникає).

ЯВА 4.

ТІ САМІ БЕЗ БЕСІ.

ДВОЙРА. Ви, Реб Берл, не тратьте часу! Не дивіть ся на ню, знайдіть Моріса і візьміть його до роботи. Ми мусимо ратувати хору дитину. Ідіть! Ідіть чимскорше і нехай вам Бог заплатить за Ваше добре серце! Ідіть.

РЕБ. БЕРЛ. Я се дїло ще лучше зладжу. Я ще... Там, де наука — там і розум!... Я зараз побіжу і приведу сюди боса і скажу йому, щоби він дав десятку на доктора і медицини. Коли Моріс се побачить, то він плюне на ту юнію. То він... Словом, вже біжу.

ДВОЙРА. Ідіть! Нехай вам Бог дає щасливу дорогу.

РЕБ БЕРЛ. Амінь! (Відчиняє задні двері і хоче вийти, але відскакує і каже до Двойри). Моріс іде! Моріс!

ЯВА 5.

ТІ САМІ І МОРІС.

(По хвилї входить Моріс, підголений, убого, але чисто одїтий. Побачивши Реб Берла, стає в дверах здивований).

ДВОЙРА. Моріс! Бос хоче тебе до роботи. Реб Берл прийшов за тобою.

РЕБ БЕРЛ. Так, так! Правда! Так, як я Єврей! Так...

МОРІС. Коли бос потребує мене в шапі, нехай він прийде до юнії, до юнїйного комітету уповажненого полагодити страйк і нехай виповнить наші справедливі домаганя. (До Фенї). А як ти чуєш ся, донечко моя?

РЕБ БЕРЛ. Юнія—шмунія!... Чорт зна що! Дармоїди, та й тільки! Дармоїди... Ви послухайте мене і ходїть.

МОРІС (з призирством). Скеб!

РЕБ БЕРЛ (до Двойри). Як то кажуть: "За твоє жито, ще й тебе бито!" Хочеш чоловікови добро зробити, то він ще й тебе зневажає. То він...

ФЕНЯ. Папа! Що то таке скеб?

МОРІС. По простому сказати — то буде чирак, або парх!

ДВОЙРА (до Реб Берла). Ви не зважайте на те, що він говорить, а приведїть боса. Задля дитини він згодить ся піти.

РЕБ БЕРЛ (до Двойри). Я ще раз попробую. (До Моріса). Містер Файнберг! Я вам прощаю

обиду. Моє добре серце не дає менї байдужно дивитись на горе вашої дитини. Менї жалко...

МОРІС. Чому ви не жалуєте тих тисяч мужчин і женщин, що борють ся за більший кусок хлїба? Чому ви не жалуєте тих тисяч молоденьких дїтий, котрі примушені за горе і нужду їхніх батьків віддавати своє здоровлє, свою кров, своє житє проклятому капіталови?!... Містер Берл! За хвилину всї страйкуючі робітники будуть іти походом по улицях міста, щоби показати сьвітови свою з'орґанїзовану силу. Для мене, і для нас всїх страйкерів, є лише одна дорога! І ми з ньої не зійдемо. А ви вибирайте одно з двох: — ідїть до юнії, до наших братів і товаришів, а коли нї, то (відчиняє двері) ідїть геть з моєї хати!!

РЕБ БЕРЛ (коло дверий). І... я думаю для вашого добра. Я...

МОРІС. Скеб! (Реб Берл скоро виходить).

ЯВА 6.

ТІ САМІ БЕЗ РЕБ БЕРЛА.

ДВОЙРА. Фе! Моріс! То не гарно! Єврея вигнати з хати!...

МОРІС. Чим менше, мамо, таких Євреїв, тим краще для нашого народа! Я більше люблю і шаную не-Єврея з добрим серцем, чим Єврея з підлим серцем!

ДВОЙРА. Ой, Боже! Не карай його за

його слова.

МОРІС (з іронією). З ним мамо я вже давно скінчив....

ДВОЙРА. Я знаю, знаю, що з тобою сталось! Ти вже в біблію не віруєш, не віриш ні в єврейство, ані в Бога! Боже! не карай мене за се.

МОРІС. Мамо! Я ніколи не дискусував з вами питаня релїґії, ані Бога, але коли ми вже сю справу зачепили, то я хочу спитати вас дещо. Коли є Бог, то чому він мовчить, коли громлять, як ви кажете, його вибраних дїтий, грабують їхнє добро, стріляють мужчин, насилують і убивають жінок перед очима їхніх дїтий?... Коли є Бог, то чому не зсилає смерти на тих бандитів, що убивають сивоволосих старців посеред улиць, виколюють очи і закопують людий живцем?... (Двойра втирає очи від слїз. Моріс помітив се, підходить до ньої, обнимає її і говорить зворушено). Мамочко! Простїть менї! Глубокий мій біль, але ще глубший біль всього сьвіта. Я не хотїв зневажити вашу віру, ваші сьвяті почуваня. Алеж ту в серцї давить, млоїть, мучить... Мозок горить!... Кров кипить!... Хочеть ся розбивати, ломати, розрушити, знищити, зруйнувати все, що фалшиве, плюгаве і підле!

ФЕНЯ (піднимає голову, оглядаєть ся неспокійно і кличе). Мамо! Мамо! Мамо!

ДВОЙРА (кличе в лївi двері). Беся! Беся! Скорше сюди!

ЯВА 7.

ТІ САМІ І БЕСЯ.

БЕСЯ (вбігає). Що тут случило ся?

ФЕНЯ. Мамо!

БЕСЯ (біжить до Фені). Ох, менї горе! Що з тобою дитиночко моя?

ФЕНЯ. Я бачила у снї похорон...

ДВОЙРА. Тьфу! На всї пусті лїси сказано!

БЕСЯ. Моріс! Моріс! Чогож ти мовчиш?...

МОРІС. Похорон? Дурочка! Може весїлє?

ФЕНЯ. Я бачила карити...

МОРІС. Ну, то щож? В такій самій каритї, що везуть до шлюбу, везуть і на цвинтар.

ФЕНЯ. Я бачила, як полїціянт арештував одного чоловіка, що не заплатив за хлїб.

МОРІС. Коли безробітний, голодний батько родини візьме бохонець хлїба, щоби заспокоїти голод його дїтий і жінки, то він злодій! Але той, що краде в робітників працю, кров і честь, зветь ся інтелїґентом, достойним горожанином!...

ФЕНЯ. Ой! Голова! Голова! (Паде на подушку і стогне).

БЕСЯ. Моріс! Ратуй нашу дитину, бо я не видержу! Ох! Моріс! Я собі смерть заподію!... Чого ти мовчиш?

МОРІС. Щож я зроблю? Як, і чим я можу помочи? Можеб ти пішла до склепара, або до сусїди і попросила, щоби позичили доляра,

бо в юнії фондів вже нема?...

БЕСЯ. Склепар вже й бохонця хліба не хоче поборгувати! Я вже винна йому пядесять долярів. А сусіди наші ще біднійші, чим ми.... Бог знає, чим то все покінчить ся!

ДВОЙРА. Ми ще, борони Боже, з голоду поумираємо! (Втирає очи).

МОРІС (ходить по хаті, думає і бурмоче). За що? За що?... (Чути стукіт в двері). Прошу! (Входять Лївай і Реб Берл).

ЯВА 8.

ТІ САМІ, ЛЇВАЙ І РЕБ БЕРЛ.

(Лївай зупиняєть ся коло дверий, неначе боїть ся).

РЕБ БЕРЛ. Містер Файнберґ! Бос хоче з вами поговорити. Бос... (До Лївая). Ходіть близше, містер Лївай. Не бійтесь!

ЛЇВАЙ. Бояти ся? Мого чоловіка... "ю нов"... то я не бою ся. Хе, хе, хе!... (Відступає кілька кроків від дверий і вдає веселого).

МОРІС. Містер Лївай! Ви є моїм гостем, а ми робітники є толєрантні навіть в відношеню до своїх ворогів. Прошу сідати!

ДВОЙРА. Слава тобі Господи!

ЛЇВАЙ. Чуєш, Реб Берл? Ворогів!... Я його ворог! Удержую факторію, плачу рент — "ю нов"... для того, щоб люди мали де заробити на житє. Плачу гроші кождого тижня, жертвую на бідних, а врештї... як то кажуть: за хліб... "ю нов"... віддячують ся каменем.

РЕБ БЕРЛ (втирає хусточкою крісло і подає його Лївайови). Прошу! Містер Лївай! Ось вам крісло. Сїдайте!

ФЕНЯ. Ох! мамо! Голова! (Стогне).

ЛЇВАЙ. Моріс! В тебе дитина слаба?

МОРІС. Так, слаба.

ЛЇВАЙ. І в такім часї тобі в голові юнїя? Страйк?...

РЕБ БЕРЛ. Справжнїй убійник! Справжнїй...

МОРІС. Містер Берл!...

ЛЇВАЙ. Реб Берл не має рації? Твоя дитина при смерти, а тобі дурниці в голові!

МОРІС. Дурниці?

РЕБ БЕРЛ. А щож, як не дурниці?

ДВОЙРА. Чи не мої слова?... Дитина хора, нема лишнього цента в хатї, тож коли кличуть до роботи, то треба іти.

ЛЇВАЙ. Нещастє, та й годї! (До Бесї) А що лїкар каже?

ДВОЙРА. Нема за що лїкаря закликати.

МОРІС. Мамо!...

ДВОЙРА. Ох, Господи! Не карай мого сина за се.

ЛЇВАЙ (до Бесї). Кажуть на нас, що ми недобрі, що ми кровопійцї, рабівники! (Виймає десять долярів). Візьміть і пішлїть за лїкарем, та ратуйте свою дитину.

РЕБ БЕРЛ. Здоровлєчко на вашу голову, хазяїне! Дай Боже, щоб ви прожили! Дай Боже...

БЕСЯ. Дуже гарно вам дякую, містер Лї-

вай, але гроші я візьму лише з рук мого мужа.

ЛЇВАЙ. На, Моріс! Візьми сю десятку, клич доктора і роби кінець тому всьому, та ходїм до роботи.

МОРІС. Того, чого мої руки не заробили, я не беру.

ЛЇВАЙ. Нїчого! Коли зачнеш працювати, то я тобі обтягати му кождого тижня по долярови.

РЕБ БЕРЛ. Вже сам Бог лучше не поступив би! Бігме, правда!

МОРІС. Реб Берл!... (До Лївая). Комітет залагодженя з моєї юнії чекає на вас! "Гуд бай!"

ЛЇВАЙ. Ходїм, Реб Берл! Як я бачу, то ми з сим капцаном, з сим обідранцем нїчого не вдїємо.

МОРІС. Містер Лївай! Під отсею одїжю сего нуждаря бє справедливійше серце, чим під тим одягом такого бандита як ви!!

ЛЇВАЙ (погрожуючи рукою). Моріс!!...

ДВОЙРА (до Лївая). Простїть йому, прошу вас! (До Моріса). Знаєш ти, що твоя мати не мала ще сьогодня шклянки чаю в устах? Знаєш ти, що твоя жінка голодує вже другий день? Сину мій! Подумай про своє положенє: твоя жінка, твоя мати — голодні; твоя дитина, твоя Фенїчка хора. Змилуй ся над нами! Іди до роботи! (Плаче).

БЕСЯ. Моріс! Мій мужу дорогий! Мій мозок протестує, але моє материнське серце спокою не дає. Моріс! Не задля мене, але задля

нашої дитини!...

ФЕНЯ. Папа! (Простягаючи руки). Поможи менї, прошу тебе!...

МОРІС (крізь сльози). Донечко моя! Задля тебе! Задля тебе!... (Реб Берл і Лївай накладають Морісови капелюх на голову і ведуть його до дверий. З улиці чути сьпів "Марселєзи", щораз то голоснїйше. Моріс зупиняєть ся коло дверий, підводить голову, немов з просоня і говорить зі зворушенєм і радістю). Ви чуєте?! Се машерують мої братя і товариші! Вони показують свою солїдарну силу капіталїстичній клясї! Грізна се сила для визискувачів і для таких подлих зрадників, як отсей! (показує на Реб Берла). Геть від мене Юди!! Боротьба мене зве!... Товариші! Братя! Я з вами! Я був, є і буду страйкером!... З вами аж до побіди! (До Лївая і Реб Берла). А ви, геть від мене!!...

Заслона спадає.

КОЖДИЙ

РОБІТНИК І ФАРМЕР ПОВИНЕН ЧИТАТИ ПЕРЕДОВСІМ РОБІТНИЧІ ЧАСОПИСИ!

Чому?

Бо робітнича часопись обговорює кожду подію в краю і в сьвітї лише зі становиска інтересів робочого люду.

Одинокою робітничою часописею в Канадї є

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ"

що виходить в Віннїпегу два рази на тиждень і коштує лише $4.00 на рік.

Хто читає "Українські Робітничі Вісти", виробляє собі суцїльний сьвітогляд і може осудити кожду подію в суспільнім житю.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ" виступають проти кождого лайдацтва поповнюваного на робочім народї.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ" доносять про робітничий рух на цїлім сьвітї, про боротьбу робітничої кляси.

Хто хоче знати, як сьвідомі робітники думають про суспільні події, хто хоче навчити ся соціялїстичної думки, нехай читає передовсїм "УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ".

Адреса:

"UKRAINIAN LABOR NEWS"
Cor. Pritchard & McGregor Sts.,
Winnipeg, Man.